

הזמן היתה דעתם להינשא בהקדם, ולא נתייאשו מהנישואין – אין צורך בספירת שבעה נקיים מחדש.

המשאת בנימין כתב להחמיר כדעת המהרי"ק, אך למעשה כתב הש"ך שבצירוף סניפים נוספים אין להחמיר, ע"ש.

תשובה

למעשה נראה לענ"ד שיש להקל במקרה זה מכמה שיקולים:
א. במעוברת ניתן לסמוך על הטבילה שנעשתה לקראת התאריך שנקבע קודם.
ב. בזוג שחי כבר חיי משפחה ללא חופה וקידושין, לא ברור שיש צורך בספירה של דם חימוד (עי' לעיל סי' כ"ו אות ד).

ג. דחיה נוספת של הנישואין

אולם בנד"ד החופה לא נקבעה מיד לאחר תום ימי ה"שלושים" אלא כעבור כמה ימים. ומכיון שלא דחו את הנישואין לתאריך הראשון שהיה מותר להם אלא לזמן מאוחר יותר, צ"ע אם יש לדמות זאת לדחיית הנישואין בסתם או לדחיה לזמן מוגדר. ונראה שאע"פ שלא קבעו להינשא מיד לאחר תום שלושים ימי האבל, מאחר שכל

סימן כח

טבעת שלא ניתן להסירה

א. טבעת שמקובל להסירה בזמן לישה

נאמר בשו"ע (י"ד סי' קצ"ח סעי' כ"ג):
השידיים והנזמים והטבנות והקטבלאות; אם הם רפויים – אינם חוצצים. ואם הם מהודקים – חוצצים.
וכתבו הפוסקים (עי' ט"ז ס"ק כ"ג) שהטבעת חוצצת לפי שהאשה מקפדת להסירה בשעת לישה. ובפת"ש (ס"ק א') כתב בשם שו"ת זכרון יוסף (י"ד סי' י') ש"מיעוט המקפיד", שחוצץ, הוא דווקא כשמקפדת עליו לעתים מזומנות, כמו טבעת, שהאשה מסירה אותה בשעת לישה; אבל אם אינה מקפדת עליה אלא לעתים רחוקות – אינה חוצצת. וא"כ יש מקום לחלק בין ימיהם לימינו: בימיהם הנשים היו לשות בכל יום, ואפילו כמה פעמים ביום, ואז האשה היתה מקפדת על הטבעת. אך בימינו, שאשה אופה לכל היותר פעם בשבוע, ויש לה מיקסר, היא לא לשה בידיים אלא לעתים נדירות ביותר; ולכן יש

ראשי פרקים

שאלה

- א. טבעת שמקובל להסירה בזמן לישה
- ב. טבעת באשה שאינה לשה
- ג. המקור לדעה המקילה

תשובה

מסקנות

שאלה *

אשה הגרה ביישוב מרוחק – הגיע זמן טבילתה. אך היא לא יכולה להסיר את טבעתה מעל ידה, ואף אינה יכולה לגלגל אותה סביב האצבע כדי לאפשר למים לחדור תחתיה. בגלל המרחק מהעיר אין היא יכולה להגיע מיד לצורך שיחתוך לה את הטבעת. האם היא יכולה לטבול עם הטבעת במצב זה, שהוא שעת הדחק, או שהטבעת מהווה חציצה?

* מנחם-אב תש"ל.

ועיין תוס' (נידה ס"ז ע"א ד"ה פתחה, השני), שהקשו:

דלעיל (בתחילת הדברים) אמרין דבית הסתרים לא בעיא ביאת מים, ובפ"ט ממשכת מקוואות (מ"ב) גבי "ואלו חוצצין באדם" ומחשב בית הסתרים שבאשה; אלמא בעיא ביאת מים. ומתוך כך חילקו בין טבילה לבעלה לבין טבילה לטהרות. שלבעלה לא בעינן ביאת מים, ולטהרות בעינן ביאת מים.

ודבריהם צ"ע לכאורה. דהא אפילו אי לא בעינן ביאת מים, ראוי לביאת מים בעינן, ולכן הם חוצצין. ויש לומר שהתוס' סוברים כשיטת הראב"ד בבעלי הנפש, שער הטבילה, דיני חציצה עמ' ע"ז, שבבית הסתרים הקלו יותר, משום שאינו ראוי לביאת מים. וכנראה סוברים כמו שכתבו הרמב"ן (קידושין כ"ה ע"א ד"ה נה) והריטב"א (שם ד"ה מקום), שחציצה בבית הסתרים פוסלת רק מדרבנן. ולבעלה הקלו יותר מאשר לטהרות, כמו שמצינו בעין זה בתחילת מסכת נידה (ג' ע"ב).

ובסוף הדברים כתבו התוס' לתרין:

ונראה שיש בית הסתרים שהאשה מקפדת ולא האיש. וזוהו קא מפליג בין איש ובין אשה. וצ"ע אם התוס' מסכימים לפירוש המובא ע"י הגר"א, או חולקים עליו וסוברים שהדבר תלוי בקפידתה של אותה אשה. ואפשר לומר שהם מסכימים לפירושו של הגר"א; שאם לא כן, כיצד יפרשו את מחלוקת ר' אליעזר ות"ק? ומה שכתבו שיש בית הסתרים שהאשה מקפדת עליו ולא האיש, אפשר לומר כהגר"א, ורצונם לומר שבית הסתרים באשה רוב נשים מקפידות, וצ"ע. אך אם נאמר שהתוס' חולקים על דברי הרשב"א (תורת הבית, בית ז' שער ז' דף ל"ב ע"ב) שהביא הגר"א, יש לומר שאשה כבודה שאני. וכן בית הסתרים, שנשים מסוימות מקפידות עליו.

וידידי הרב יעקב אפשטיין הביא ראיה מהמשנה במקוואות (פ"ט מ"ה), המחלקת בדין חציצה בין כלי של עני לכלי של בעל הבית, וכן

לומר שאינה מקפדת על הטבעת, והיא אינה חוצצת. וצ"ע.

ג. טבעת באשה שאינה לשה

והנה כתבו הפוסקים באשה כבודה שאינה לשה בעצמה, שמתור לה לטבול עם הטבעת (כ"כ הפת"ש בס"ק י"ד, בשם הסד"ט בס"ק מ"ד, שלמד כן מספר "גיהמלך", סי' קכ"ג. אלא שהסד"ט כתב שאין לנהוג כן לכתחילה, מכיון שהשו"ע כאן החמיר בכל טבעת מהודקת ולא חילק, אבל הוסיף שבדיעבד שרי). ועי' ערוה"ש (סעי' נ"ב) שקבל על כך שהסד"ט הביא את דעת גיהמלך להלכה, וכתב שחלילה להקל בזה. ולענ"ד יש להקשות על היתר זה ממה שנאמר בשו"ע (סי' קצ"ח סעי' א):

אם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו - חוצץ. אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה, או אפילו אינה מקפדת עליו לעולם. כיון שדרך רוב בני אדם להקפיד עליו - חוצץ.

ולדברי גיהמלך, מה בכך שהיא מכובדת ואינה מקפדת, הרי דרכם של רוב בני אדם להקפיד על הטבעת?

והנה הגר"א (ס"ק ג') עמד על המקור לסברה זו של השו"ע, וכתב שהוא מהמשנה במקוואות (פ"ט מ"א-מ"ג):

אלו חוצצין באדם - ... קלקי (שער שהסתבך) הלב (החזה באיש) וחזקן (באיש) ובית הסתרים באשה. ואלו שאין חוצצין - קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש.

ר' אליעזר אומר: אחד האיש ואחד האשה, כל המקפיד עליו - חוצץ, ושאינו מקפיד עליו - אין חוצץ.

ומכלל דברי ר' אליעזר למדנו שלדעת ת"ק אין חילוק בין מקפיד ללא מקפיד, ואפילו בלא מקפיד - חוצץ באשה; וע"כ הוא משום שרוב הנשים מקפידות. אך ר' אליעזר סובר שהכל תלוי בקפידא שלה על עצמה. ומכיון שהלכה כת"ק, שלא תלוי בקפידא שלה אלא בקפידא של רוב הנשים, א"כ קשה: אמאי כתב בגיהמלך שאשה כבודה שאינה?

להפרדה. ומכיון שאין לאנשים אלו ברירה, אין חוששים להקפדתם.

וכן יש ללמוד מהלכה נוספת שהובאה בשו"ע שם (סעי' מ"ז):

מין כינים שדבוקים בבשר ונושכים בעור במקום שיער, ונדבקים בחוזק בבשר – צריך להסירן ע"י זמין ולגורדן בציפורן. ואם אינו יכול להסירן – אינו חוצץ.

וביאר הגר"א (ס"ק נ"ג):

כיון דרבייתיה הוא, ואינה מקפדת.

א"כ רואים מכאן שאנו הולכים אחרי קפידתה של אותה אשה ולא אחר קפידתן של כל הנשים. ולכאורה יש סתירה לזה ממה שהבאנו לעיל, שהולכים אחרי קפידתן של יתר הנשים ולא רק אחרי קפידתה שלה. וע"כ צריך לומר שבמקום שלא ניתן להסיר את החציצה – נחתנו דרגה, ומתחשבים בה ולא ביתר הנשים. ומכיון שהיא אינה יכולה להסיר את החציצה, היא אינה מקפדת, ומותר לה לטבול. וא"כ יש לומר שהוא הדין לטבעת שאי אפשר להסירה, שלא גרע מכינים שאי אפשר להסירן, דהיינו רבייתיהו.

וייתכן שזו היתה כוונת הפוסקים שהביאו את סברת ג'המלך, שניתן לצרף אותה להיתר בשעת הדחק כשאין אפשרות להסיר את הטבעת.

תשובה

למעשה יש לומר שמכיון שאי אפשר להסיר את הטבעת, יש להקל בזה"ז, שהנשים אינן מקפידות על כך שהטבעת מונחת עליהן ללא הפסקה. וכן מצאתי בספר "טהרת ישראל" (סי' קצ"ח אות פ') שאף הוא מתיר בשעת הדחק.

ועוד יש לומר, שכיון שהפוסקים מתירים בדיעבד, יש לומר דשעת הדחק כדיעבד דמי.

ולכתחילה יש להורות שאם ניתן לסובב קצת את הטבעת, שתסובב אותה בתוך המים ותטבול כאשר מים נכנסים אל מתחת לטבעת. ואם טבלה עם טבעת, שלא תמהר להסירה ע"י צורף מיד לאחר הטבילה, כדי שיהיה לטבעת זו דין של קביעות לפחות שלושים יום.

בין זקקין (נושאי נאדות) לשאר בני אדם. וכן בהמשך (משנה ו') יש הבדל בדיני חציצה בין תלמידהכם לבין בור. וכן יש לומר לגבי אשה כבודה, שאין לראות בה אשה בודדת היוצאת מכלל הנשים ובטלה דעתה, אלא שהיא חלק מקבוצה מוגדרת של נשים, שהן שונות משאר הנשים, ויש להן דין שונה.

אך נראה שיש לחלק בין קבוצות מוגדרות, כגון עשירים ועניים, או תלמידי חכמים ובורים, לבין נשים כבודות ושאין כבודות. וכעין זה מצינו במסכת שבת (צ"ה ע"ב) גבי אנשי הוצל, שבטלה דעתם, ועיין בתוס' שם (ד"ה ואת"ל). ולדבריהם יוצא שאילו היה לכל הנשים כסף כמו לכבודות, גם הן לא היו מקפידות. וצ"ע.

בדורנו יש לומר שלענין זה כל הנשים נחשבות כנשים כבודות. וכפי שכתבנו לעיל, שהיום נשים לא נוהגות ללוש בצק לעיתים תכופות; וגם כשהן לשות, הן עושות זאת בדרך כלל ע"י מכוונה אוטומטית. וא"כ אינן מקפידות על הטבעת שעל ידן.

ג. המקור לדעה המקילה

ומצאתי סברה אחרת להתיר, עפ"י מה שנאמר בשו"ע (סי' קצ"ח סעי' ו' בהג"ה):

ואותן שיש להן כמין קליעות שעורות דבוקות זו בזו, ונעשית בלילה ע"י שד, וסכנה להסירם – לא זייצו.

וכתב הגר"א (ס"ק י"ג) שכיון שאי אפשר להסירן, א"כ "היינו רבייתה", כדאמר ביבמות (ע"ה ע"א) שגירות הטובלת בהיותה מעוברת, טבילתה מועילה אף לעובר, מפני שגופה של אמו אינו חוצץ בעדו. ואע"פ שיש לחלק בין עובר במעי אמו, שהוא גידול טבעי, לבין שערות שנדבקו ע"י שד, שזוהי תופעה חריגה. (וכמו שהגמ' ביבמות שם אומרת "היינו רבייתהו"). לכן הביא הגר"א ראיה נוספת ממסכת מקוואות (פ"י מ"א), שכל ידות הכלים שהכניסו כדרכן אפשר להטבילן, שכן זוהי דרכן. ולדעתו יש לחלק בין שיער סבון, שניתן להפרדה, לבין שיער דבוק, שלא ניתן